

Arkadij a Boris Strugačtí - Nepokoj

(Bespokojstvo)

Z té výšky les vypadal jako nadýchaná skvrnitá pěna; jako obrovitá kyprá houba pokrývající celý svět; jako živočich, který kdysi znehybněl v očekávání, ale pak usnul a porostl drsným mechem. Jako beztvará maska ukrývající tvář, již ještě nikdy nikdo neviděl.

Leonid Andrejevič shodil pantofle, posadil se a bosé nohy svěsil dolů do propasti. Měl pocit, jako by mu okamžitě zvlhly paty, jako by je vskutku vnořil do teplé nafialovělé mlhy, jež se hromadila ve stínu pod útesem. Vytáhl z kapsy kamínky, pečlivě je rozložil kolem sebe, pak si vybral nejmenší z nich a mírným pohybem jej hodil dolů do živa, mlčenliva, spava, lhostejna a všežrava, bílá jiskra pohasla a nestalo se nic - nepootevřelo se žádné oko, které by na něj chtělo pohlédnout. A on dolů hodil druhý kamínek.

"Tak to jste byl vy, co mi dneska rámusil pod okny," řekl Turnen.

Leonid Andrejevič zašilhal vedle sebe a spatřil Turnenovy nohy v měkkých sandálech.

"Dobré jitro, Toivo," odpověděl. "Ano, to jsem byl já. Zrovna se mi nachomýtl hodně tvrdý kámen. Nevzbudil jsem vás?"

Turnen se přisunul blíž ke srázu, opatrně pohlédl dolů a vzápětí zase uskočil.

"Hrůza!" řekl jen. "Jak tu můžete takhle sedět?"

"Jak takhle?"

"No takhle. Pod nohama máte dvoukilometrovou propast." Turnen přidřep. "Až to člověku bere dech."

Leonid Andrejevič se předklonil a mezi roztaženými koleny pohlédl dolů.

"Nevím," pokrčil rameny. "Víte, Toivo, já jsem vlastně člověk dost úzkostlivý, ale když se něčeho nebojím, tak se toho prostě nebojím... Opravdu jsem vás probudil? Myslel jsem, že už nespíte, a přísně vzato jsem doufal, že třeba vyjdete ven..."

"A proč jste proboha bos?" zeptal se Turnen. "To tak musí být?"

"Jinak to nejde. Včera mi tam spadla pravá bota, a tak jsem se rozhodl, že napříště si sem vždycky budu sedat bos." Znovu pohlédl dolů. "Támhle leží. Zkusím se do ní strefit kamínkem..."

Hodil dolů další kamínek a poturecku zkřížil nohy.

"Kristepane nemelte sebou!" okřikl ho Turnen nervózně. "A vůbec - radši se od toho kraje odsuňte. To je až o rozum - dívat se na vás."

Leonid Andrejevič se poslušně odsunul.

"Přesně v sedm se pod útesem začíná hromadit mlha," sdělil oznamovacím tónem. "A přesně v sedm čtyřicet pět mizí. Sledoval jsem to na hodinkách. No není to zajímavé?"

"To není mlha," procedil Turnen skrz zuby.

"Já vím," odpověděl Leonid Andrejevič. "Odjíždíte už brzy?"

"Ne," opáčil Turnen znovu skrz zuby. "Brzy bych tomu neříkal. Odjíždíme za dva dny. Za... dva... dny...", pronesl ještě jednou s výraznými pauzami. "Mám to zopakovat?"

"Dneska se vás ptám poprvé," poznamenal plaše Leonid Andrejevič.

"Tak už se mě na to neptejte," požádal Turnen. "Aspoň dneska už ne."

"Dobře."

Turnen na něj pohlédl.

"Doufám, že se vás to nedotklo..."

"Ale co vás nemá, Toivo..."

"Vy také nemáte příliš rád lov, co?"

"Nesnáším ho."

Turnen sklopil zrak.

"Co byste dělal na mém místě?" zeptal se.

"Na vašem místě? No, asi bych... Asi bych chodil za manželkou po lese, nosil bych její... ten... pušku... a všelijaké střelivo a tak."

"A nezdá se vám, že by to bylo trochu hloupé?"

"Ale klidné. Mám rád, když je klid."

Turnen sevřel rty a pohodil hlavou.

"Nesnáší, když za ní pobíhám jako pejsek. Je podrážděná, nervózní, téměř nikdy nezasáhne. Myslivci pak mají vztek. Tak radši zůstávám tady. Když bude člověk hodně chtít, může si třeba představovat, že je to nakonec užitečné... Ta zdravá starost o druhého, takový ten pozitivní vzruch..."

"To je pravda," přikývl Leonid Alexandrovič, "že mě to taky hned nenapadlo? Všechny ty naše obavy - to je přece normální reakce poněkud strnulé představivosti... Protože co to vlastně je, tenhle les? Co myslíte?"

"No ano," souhlasil Turnen. "Co to je?"

"Tak dobře, žijí tu tachorgové... Dobře, bývá tu mlha, co vlastně žádná mlha není... K smíchu!"

"Nebo ty potulné bažiny," zamručel Turnen a ušklíbl se.

"Pak je tu ovšem hmyz!" řekl Gorbovskij a vztyčil ukazovák. "Ten hmyz, to je opravdu nepřijemné."

"Máte pravdu - jedině ten hmyz..."

"No vidíte. Proto si myslím, že si děláme úplně zbytečné starosti..."

"Poslyšte, Gorbovskij," zpozorněl Turnen, "nevím, čím to je, ale když s vámi rozmlouvám, mám pocit, že si ze mě pořád utahujete."

Leonid Andrejevič povytáhl obočí.

"Zvláštní... Já si ale namouduši myslím, že naše obavy jsou liché..."

Oba se odmlčeli.

"Bojím se tady o svou ženu," řekl najednou Turnen. "Nechápu ovšem, nad čím si lámete hlavu vy, Gorbovskij."

"Já? A kdo vám prosím vás řekl, že si nad něčím lámu hlavu?"

"Protože pořád mluvíte v množném čísle, pořád říkáte my, děláme, naše..."

"Ach tak... Ale to je docela jednoduché... Hlavně si nemyslete, že si dělám starosti o vaši ženu. Kdybyste viděl, jak na vzdálenost dvou set kroků..."

"To jsem viděl," přerušil ho příkře Turnen.

"Já taky. Proto si o ni absolutně žádné starosti nedělám."

A umkl. Turnen chvíli počkal a pak řekl:

"To je všechno?"

"Co všechno?"

"Nic jiného už mi neřeknete?"

"N-ne."

"Tak pojďme na snídani," řekl Turnen a zvedl se.

Leonid Andrejevič také vstal a za drobných poskoků na jedné noze si začal nazouvat pantofel.

"Panebože!" zděsil se Turnen. "Jděte už konečně od toho srázu!"

"To je dobré," uklidňoval ho Leonid Andrejevič a přidupl. "Už jdu."

Naposledy pohlédl na les, na jeho ploché pórovité plástve u samého obzoru, na jeho na okamžik strnulý bouřný kvas i na lepkavou pavučinu mlhy ve stínu útesu.

"Chcete si hodit kamínek?" zeptal se, aniž se obrátil.

"Cože?!"

"Hod'te si tam kamínek."

"A proč?"

"Chci se na to podívat."

Turnen otevřel ústa, ale neřekl nic. Zvedl kámen, rozmáchl se a mrštil jím do propasti. Pak pohlédl na Gorbovského.

"Rád bych vám taky připomněl," řekl Leonid Andrejevič, "že je tam s ní Vadim Sartakov, a to je nejzkušenější myslivec na základně."

Turnen na něj upřeně zíral.

"Kdežto pasti nastražil sám Paul, což znamená..."

"To všechno já vím a pamatuju si to," přerušil ho Turnen. "Jenže na tohle jsem se vás neptal."

"Opravdu?" podivil se Gorbovskij. "Tak to jsem vám asi nerozuměl."

Alik Kutnov pil rajčatovou šťávu ze sklenice, svírané dvěma tlustými rudými prsty. Na obvyklém Ritině místě se neznámo proč uvelebil mladý muž se zvučným hlasem, který na základnu včera dorazil sportovní lodí, kdežto Turnen seděl shrbený a zakaboněný, oči upřené do talíře, na němž si krájel krajíček suchého chleba - vždy napolovic, pak ještě napolovic a potom znovu napolovic...

"Nebo třeba takový Larnie," řekl Alik a zakroužil zbytky šťávy ve sklenici. "Ten viděl trojúhelníkový rybník, ve kterém se koupaly rusalky."

"Tak rusalky!" vydechl nováček nadšeně. "No to je skvělé!"

"No ano, úplně normál ní rusalky. A nesmějte se, Mario. Už jsem vám přece říkal, že náš

les je trochu něco jiného než vaše zahrady. Rusalky byly zelené, nevýslovně krásné a ráchaly se ve vodě... Jenže Larnie neměl čas se jimi zabývat, protože mu právě končila nejzazší lhůta bioblokády - říkal jen, že jejich smích si zapamatoval na celý život. Říkal, že to bylo něco jako hodně zvučný sborový komáří bzukot."

"Třeba to opravdu byl komáří bzukot," zauvažoval Mario.

"Tady u nás to může být třeba cokoli," řekl Alik.

"Nebo že by v té chvíli bioblokáda opravdu příliš zeslábla?"

"I to je možné," souhlasil ochotně Alik. "Vrátil se dočista nemocný. Ale takové skákající stromy jsem viděl na vlastní oči, a ne jednou. Vypadá to asi takhle: obrovský strom se najednou utrhne ze svého místa a poskočí o dobrých dvacet kroků."

"A neupadne přitom?"

"Jednou jsem ho viděl upadnout, ale okamžitě se zase zvedl," přikývl Alik.

"No to je báječné! Jste prostě zlatíčko. Ale proč proboha skáčou?"

"To bohužel nikdo neví. O stromech se toho v našem lese vůbec ví dost málo. Některé skáčou, jiné na kolemjdoucího plivou čpavou šťávu smíšenou se semeny, další mají zase jiný nápad... Sotva kilometr od Základny je například takovýhle strom: Když já si k němu stoupnu, a vy vyrazíte přesně na východ, tak po třech tisících třech stech sedmdesáti metrech narazíte na úplně stejný strom. No a když já do svého stromu říznu nožem, váš strom se zachvěje a začne se svíjet. Takhle." A Alik naznačil rukama i tělem, jak se strom svíjí.

"Rozumím!" vykřikl Mario. "Rostou z jednoho kořene!"

"Ne," zakroutil hlavou Alik, "prostě navzájem sdílejí své pocity na dálku. Normální fytotelepatie. Už jste o tom slyšel?"

"No jistě," prohodil Mario líně, "kdo by o něčem takovém neslyšel... Ovšem co jste neslyšel určitě, je, že v lese jsou kromě nás i další lidé. Kuroda je viděl. Hledal Sidorova a zahlédl, jak kráčejí mlhou. Jsou malí a šupinatí jako ještěři."

"Tomu také skončila bioblokáda?"

"Ne, jenom si zkrátka rád zalže. Ne jako já nebo vy. No nemám pravdu, Toivo?"

"Ne," řekl Turnen s očima stále upřenýma do talíře. "Lež jako taková neexistuje. Vše, co je vymyšlené, je možné."

"Včetně rusalek?" zeptal se Mario. Zřejmě ho napadlo, že jeho ponurý soused se nakonec taky rozhodl zažertovat.

Turnen na něj pohlédl. Z jeho tváře přímo číselo, že vtipkovat se rozhodně nechystá.

"Já je vidím," řekl. "A trojúhelníkový rybník taky. I mlhu a zelený měsíc. To všechno vidím tak zřetelně, že to můžu dopodrobna popsat. Právě tohle je pro mě kritérium reálnosti - o nic horší, než kterékoli jiné."

Mario se nejistě zasmál. Stále ještě doufal, že Turnen žertuje.

"Skvělá myšlenka," řekl. "Takže ode dneška nepotřebujeme žádné laboratoře. Subelektronové struktury, řeknete třeba... Ale ty přece vidím. Jestli chcete, mohu vám je popsat. Míhotají. A jsou trojúhelníkově zelené."

"Laboratoře já nepotřebuju už dávno," odtušil Turnen. "Ty podle mého názoru nepotřebuje vůbec nikdo. Protože ty vám jen sotva pomohou porozumět tomu, co je to subelektronová struktura."

Ochota ke smíchu se z Mariovy tváře nadobro ztratila. Najednou bylo vidět, že jeho oči už vůbec nejsou dětské.

"Jsem fyzik," řekl. "A subelektronové struktury si snadno umím představit i bez barev a geometrických tvarů."

"No a co má být?" odsekl Turnen. "Já si ty struktury taky dokážu představit. I ledacos jiného, pro co jste si vy zatím nepřipravili ani značky, ani muří nohy, ani řecká písmena."

"Vaše představy se hodí možná tak pro vás osobně. Kříž je v tom, že s představami se daleko nedostanete."

"S představami se dnes už nikdo nikam nedostává. Zatím mi ale není jasné, proč by mé představy měly být horší než ty vaše."

"Protože vy se vždy tasíte jen s fyzikálními představami, a tak to taky zůstane. Jenže ty jsou dobré tak pro účely hospodských paradoxů."

"Mohl bych vám připomenout, že myšlenka deritrinitace také vznikla jako hospodský paradox. Všechny fenomény základního výzkumu je třeba nejdřív vymyslet. A vy to dobře víte. Ty nikdy nevisí na konci logických řetězců. Ale o to vlastně ani tolik nejde. Takže co dál? Dejme tomu, že bych se sem nikdy nedostal. No a co? Vždyť jsem tu nakonec neviděl nic, co bych si nedokázal vymyslet doma na gauči."

Fyzikovu odpověď už Leonid Andrejevič neposlouchal. Pohlédl na Aliku. Řidič — inženýr měl splín. Jen tak vstát a odejít mu patrně připadalo trapné, asi se bál, že by to vypadalo jako demonstrace. Samotný spor ho ovšem zoufale nudil. Zpočátku se několikrát pokusil zasáhnout a převést debatu do jiného řečiště, a tak už dokonce nadhodil: "Ostatně, jednou v loňském roce..." Pak ale radši snědl kousek kyselé ryby. Pak si složil z ubrousku parníček. Pak s nadějí v oku pohlédl na hodinky, ale želbohu zřejmě ještě nebylo tolik, kolik by býval potřeboval. Ne že by snad tento spor pro něj byl nesrozumitelný, takových hádek vyslechl už tisíce - zbrocený potom za volantem terénního vozidla prodírajícího se džunglí, v dílnách Základny a dokonce i na letním tanečním parketu. Jemu prostě bylo tohle všechno beznadějně cizí. On sám měl v oblibě konkréta své doby: cit pro sebemenší terénní nerovnost v konečcích prstů, klidný a pravidelný hukot mohutných motorů, záři přístrojových kontrol v rozhoupané kabině. Celý život musel s pokorným úžasem sledovat, jak tato konkréta na Zemi ztrácejí smysl, jak jsou vytěšňována na periférii Velkého života a jak odcházejí na daleké divoké planety, a on odcházel a ustupoval společně s nimi, stále je ještě miloval, ale postupně ztrácel víru v jejich (i svou) potřebnost a užitečnost, protože pokud se v těchto divokých světech nelze obejít bez jeho umění a jeho obřích terénních vozidel, tak se lidé zřejmě budou muset obejít i bez těchto světů jako takových. Takových jako řidič — inženýr Alik Kutnov bylo plno a posádky jinoplanetárních základen se teď skládaly téměř výlučně z lidí tohoto druhu. Byli to lidé velmi zdatní (lidé úplně neschopní neexistují), ale sféra uplatnění jejich schopností neúprosně mizela v minulosti a většinu Aliků teprve čekala nevyhnutelná nutnost tohle všechno pochopit a hledat východisko.

"Jste obludně samolibý," pokračoval Turnen. "Vy jste zkrátka přesvědčeni, že jste definitivně zkontrolovali dějiny lidstva. Jenže pořád nejste v stavu pochopit, že nepotřebujete nikoho kromě sebe samých, a to už dávno..."

"Lidstvo ale kromě sebe sama taky nikoho jiného nepotřebuje. Vy nic netvrdíte, vy jen odmítáte..."

Alik Kutnov už skládal další lodičku. Tentokrát se stožárem.

V tom je ta smůla. Lidstvo kromě sebe sama nikdy nikoho nepotřebovalo. A sebe samo

vlastně začalo potřebovat teprve nedávno. A dál? Dál se prostírala jen pláň, po níž se táhly široké cesty a vinuly se sotva znatelné pěšiny, které všechny vedly za obzor, kterýžto obzor se ztrácel v mlze - a co se v té mlze skrývalo, nebylo vidět. Možná stále táž pláň, ale možná taky hora. Nebo možná naopak propast. A nebylo jasné, které cesty se zúží v pěšiny a které pěšiny se rozšíří v cesty...

"Aliku, co děláte, když se po neznámé cestě blížíte k neznámému lesu?" zeptal se Leonid Andrejevič.

"Snížím rychlost a zvýším pozornost," odpověděl tázaný bez přemýšlení.

Leonid Andrejevič na něj pohlédl s tichým nadšením.

"Jste chlap, jak má být," řekl jen. "Taková kdyby tak byli všichni!"

"Nojo," ožil Alik. "Třeba loni..."

Snížit rychlost a zvýšit pozornost. To bylo řečeno naprosto přesně. Za volantem sedí veselý ramenatý mladík, spokojeně uhání po rovné cestě, les je stále blíž a mládenci se zdá, že právě tam ho čeká to nejzajímavější - a vřítí se do lesa plnou rychlostí, aniž by se obtěžoval zjišťováním, zda porostem dál vede rovná široká cesta, či zda se náhodou nezměnila ve stezku, či zda dokonce nekončí močálem.

"Pak jsme tam už nikdy nejeli," uzavřel své vyprávění řidič — inženýr." Podíval se na hodinky. "Teď bych ale šel..."

"Já taky," připojil se k němu Leonid Andrejevič.

Fyzik na něj pohlédl nevidoucíma očima, ale mluvit nepřestal. Turnen dál pitval krajíček chleba.

Když vyšli z jídelny ven, Gorbovskij se Alika zeptal:

"Že by všechno, co jste tomu fyzikovi říkal, byly smyšlenky?"

"A co jsem mu podle vás říkal?"

"No - to o těch rusalkách, o šupinatých mužících..."

Alik se zaškaredil.

"Jak bych vám to řekl... Podle mě jsou to všechno žvásty. Kurodovi nikdo nevěří, a Larnie byl marod. Vy sám jste přece v lese byl, Leonide Andrejeviči. Tak uznejte: copak tam se dají čekat lidi? Nebo ještě ke všemu rusalky?..."

"To jsem si říkal hned..."

Pracovna ředitele Základny a velitele služby osobní bezpečnosti Paula Gnedycha se nalézala v nejvyšším podlaží. Leonid Andrejevič k němu vyjel výtahem.

Paulova pracovna s obrazovkami a selektory mezihvězdného, planetárního a vnitřního spojení, s filmotékami a planetografickými mapami, ztělesňovala na Pandoře totéž, co na Zemi budova Světové rady - tady se soustřeďovalo veškeré řízení lidských aktivit na planetě. Na rozdíl od Světové rady však ředitel základny mohl reálně ovládat jen naprosto bezvýznamný kousíček území své planety, nepatrný kamenný ostrůvek v oceánu lesa, pokrývajícího kontinent. Les se Základně nepodroboval - i přes všechny její miliony koňských sil, přes její flotily terénních vozidel, vzducholodí a vrtulníků, přes všechny její viroizolátory a dezintegrátory. A také ani nevzdoroval. On si Základny jednoduše nevšímal.

"Někdy bych tam nejradši něco vyhodil do vzduchu," řekl Paul, hledící oknem ven.

"Kde přesně?" zeptal se okamžitě Leonid Andrejevič.

"Přesně uprostřed."

"Tak to bychom explozi ani neviděli," usoudil Gorbovskij. "A co takhle odjet, nechce se vám někdy odsud odjet?"

"Někdy ano," přiznal se Paul. "Hlavně když je hodně turistů. Když pro každého z nich nemám myslivce a oni se začínají bouřit a dožadovat se práva na samoobsluhu."

"To jim nedovolujte," poprosil ho Leonid Andrejevič. "Já si tuhle taky vyrazil bez myslivce, a div jsem přitom nezabloudil."

"Já vím," zasmušil se Paul. "A proč si neberete karabinu, když jdete ven, Leonide Andrejeviči?"

"Jakou karabinu?"

"Ale jakoukoli!"

Leonid Andrejevič překvapeně zamrkal.

"Toho se bojím," přiznal se.

"Nerozumím vám."

"Já se bojím, aby to náhodou nevystřelilo," vysvětlil Gorbovskij.

"No a co?"

"A někoho to nezasáhlo..."

Paul ho chvíli zamyšleně sledoval. Pak sáhl do skříně pro svou karabinu a přistoupil ke Gorbovskému.

"Tady v pažbě je zabudována mikrovysílačka. Ať jste zrovna kdekoli..."

"Ale to já vím...", nenechal ho domluvit Gorbovskij.

"Tak oč vám jde?"

"Dobrá," Leonid Andrejevič vzal karabinu do rukou a oddělil pažbu. "Dělám to správně?" zeptal se. "Odteď budu tenhle špalík nosit sebou. Uložím si ho do patron... patron... prostě v té lovecké brašně ho budu mít." Pak připojil pažbu zpátky ke karabině a vrátil ji Paulovi. "Jste takhle spokojen, Paule?"

Šéf základny pokrčil rameny.

"Nerozumím. To má být koketérie, nebo co?"

"Ne," řekl Leonid Andrejevič. "Spíš rozmar."

"Když jsme o vás s Atosem psali seminární práci... to už je hodně dlouho... tak jsme si vás představovali docela jiného."

"A jakého?" otázal se polichocený Gorbovskij.

"Byl jste pro nás velikán. S planoucíma očima..."

"Pořád?"

"Prakticky pořád."

"A kdy jsem spal?"

"V našich slohových pracích jste nespál nikdy. Řídil jste loď magnetickou bouří nebo šílenou, nevypočitatelnou atmosférou. Ruce jste měl jako z oceli, byl jste jistý a bleskurychlý..."

"Ale takový jsem přece doposud!" zvolal Leonid Andrejevič. "Kde tu máte nějakou kosmickou lod'?"

Vyskočil, popadl Paulovu karabinu, přiložil si pažbu k líci, zamhouřil oko a zaječel:

"Tatatatata..."

Pak karabinu nechal klesnout a zeptal se:

"Tak co?"

"To není ono," mávl sklíčeně rukou Paul. "Nemá to ducha."

"Neblázníte - k čemu duch, prosím vás?" poznamenal dotčeně Leonid Andrejevič.

Znovu ulehl do křesla a zeptal se:

"Nepřekážím vám?"

"Ne," řekl Paul a karabinu uložil do skříně. "Já se jenom pořád divím... Co tu vlastně děláte, Leonide Andrejeviči -myslím na Základně?"

"A neřeknete to nikomu?" zeptal se spiklenecky Leonid Andrejevič.

"Neřeknu, když si to nepřejete."

"Já se tu dvořím," řekl Leonid Andrejevič.

Paul si překvapením sedl.

"A komu?" zeptal se. "Snad ne Ritě Sergejevně?"

"Ono to tak vypadá?"

"Inu, šušká se to."

"No tak té se právě nedvořím," řekl dotčeně Leonid Andrejevič. "Já se dvořím docela jiné ženě. Ta odsud už dávno odletěla."

"Jasně," přikývl Paul. "A vy tu teď trávíte líbánky o samotě?"

"Jste cynik, takhle si nikdy nemůžeme rozumět," vyplísnil Paula Gorbovskij. "Radši mi řekněte, co je dnes nového."

"Rita Sergejevna zastřelila tachorga," sdělil mu Paul významným hlasem.

"Výborně. A co ještě?"

"Na svěřené Základně se během dnešního dne nic zvláštního nestalo. Všechno je v pořádku, zásoby jsou v normě," zadrmolil úředně Paul.

"A co na základnách, které vám svěřeny nejsou?"

"Které máte na mysli?"

"Například Zemi. Nebo Duhu."

"Na Zemi také nikdo nepocit'uje žádný nedostatek. Tam zakoušejí spíš přebytek. Kdežto na Duze... Víte co, Leonide Andrejeviči? Souhrnná hlášení už jsou v tiskárně, za půl hodiny je máte v rukou."

"To ne," nesouhlasil Gorbovskij, "já se chci něco dovědět jako první. Přece jste o mně psával slohy, Paule. Vyprávějte mi něco zvláštního. Něco, co v hlášeních není."

"Že by vás zajímaly drby?"

"Velmi."

"Lituji, ale drby pro vás nemám. D-spojení drby neposkytuje. D-spojení v těchto dnech sděluje čtvíco."

Leonid Andrejevič okamžitě vytáhl zápisník a připravil si tužku.

"No ne, doopravdy," pokračoval Paul. "Dneska v noci se najednou přerušilo vysílání jaderné předpovědi a místo toho jsme dostali šifru adresovanou nějakému Mostěpaněnkovi. Křestní jméno adresáta chybělo. Je to už třetí případ. Minulý týden sem takhle přišla zpráva pro jistého Hérostrata a předminulý zase pro člověka jménem Pekkeli. Když jsem se dotázal, co to má znamenat, nikdo mi neodpověděl. Prostě bláboly..."

"To ano," připustil Leonid Andrejevič, "ale zajímavé."

Nakreslil si do zápisníku ženskou hlavičku a tiskacím písmem pod ni připojil: BLÁBOLY. BLÁBOLY. BLÁBOLY.

"Hérostratos... Jaký by to tak mohl být Hérostratos. Že by právě ten? Přísně vzato - ve světle základních premis současné fyziky můžeme docela klidně předpokládat.."

"Někdo jde," varoval Paul a Leonid Andrejevič umkl.

Do pracovny vběhl nějaký muž.

Gorbovskij ho neznal, ale bylo jasné, že ten muž přichází z lesa a je nadmíru rozrušený. Leonid Andrejevič zastrčil zápisník do kapsy.

"Co spojení?" vyhrkl zadýchaně. "Kdy bude další spojení, Paule?"

Na sobě měl kombinézu, odepjatá přílba se mu na sluchátkovém kabelu pohupovala po prsou. Po kombinéze se od bot až do pasu ježily bleděružové šipky mladých oddenků, pravou nohu ovinul růžový karabáč dospělé liány, jejíž konec se smýkal po podlaze - až se zdálo, že je to chapadlo samotného lesa, že se teď napne a povleče toho muže zpět, chodbami Základny, pak dolů po eskalátoru a přes letiště ke srázu, k výtahové věži, ale ne do výtahu, nýbrž kolem něj rovnou dolů...

"Vypadni!" broukl Paul.

"Ničemu nerozumíš," vyhrkl přerývavě muž. Jeho tvář pokrývaly rudé a bílé skvrny a oči měl vytřeštěné. "Kdy bude další spojení?"

"Kurodo!" zarazil ho Paul železným hlasem. "Okamžitě opusťte místnost a dejte se laskavě do pořádku!"

Kuroda strnul.

"Paule!" nedal se odbýt ten člověk a učinil zvláštní pohyb hlavou, jako by ho svrběla šíje. "Věř mi, je to velmi naléhavé!"

Leonid Andrejevič se znovu uložil do křesla. Paul přistoupil ke Kurodovi, uchopil ho za ramena a otočil tvář ke dveřím.

"Ty formalisto!" obvinil ho Kuroda plačtivě. "Byrokrate jeden!"

"Stůj a nehýbej se," řekl Paul. "Moulo! Dej mi pohotovostní balíček!"

Kuroda znovu učinil podivný pohyb hlavou a Leonid Andrejevič spatřil na jeho vyzábě vyholené šíji, přesně v dolíčku pod zátylkem, kratičký bleděružový tenoučký a ostrý klíček, který už se stácel do spirály a lačně se zachvíval.

"Copak, zase jsem něco chyt?" zeptal se Kuroda a začal se hrabat v náprsní kapse. "Balíček nemám... Radši mi řekni, kdy bude další spojení, Paule."

Paul zatím cosi kutil na jeho krku, cosi vydlobával, mnul a masíroval dlouhými prsty, štítivě se šklebil a mumlal si něco velmi nelichotivého.

"Stůj klidně!" křikl na něj. "Neškubej sebou. Proč ty jsi pořád takovej moulá?"

"Chytili jste šupinatého mužíka?" zeptal se Gorbovskij.

"Nesmysl," odsekl Kuroda. "Nikdy jsem netvrdil, že byli šupinatý... Už to bude, Paule? Tu zprávu musíme odeslat okamžitě! Au!"

"Hotovo," oddechl si Paul. Odešel od Kurody a hodil něco položivého, svíjejícího se a zkrvaveného do bioboxu. "A okamžitě k doktorovi. Spojení bude v sedm večer."

Kurodova tvář se zklamaně protáhla.

"Tak požádej o mimořádnou relaci. Přece nebudeme čekat až do sedmi večer!"

"No dobře, dobře, ale teď běž. Popovídáme si pak."

Kuroda neochotně vykročil ke dveřím a demonstrativně šoural nohama. Růžové šlahouny na jeho kombinéze už uvadaly, scvrkaly se a padaly na podlahu. Když odešel, Paul řekl:

"Zvlčilec! Neumíte si představit, jak jsme tady všichni zvlčili, Leonide Andrejeviči! Nikdo se ničeho nebojí. Úplně jako doma. Chlapeček si pohrál na zahrádce - a šup k mámě na klín, celej od hlíny a písku. To nic, maminka to uměje..."

"S tím zvlčením máte pravdu," poznamenal tiše Gorbovskij, "Jsem rád, že si toho všímáte..."

Paul Gnedych ho ale neposlouchal. Díval se oknem ven, jak za sebou Kuroda po eskalátoru vleče uťaté chapadlo liány.

"Je hodně podobný Athosovi," řekl najednou. "Jedině že Athos by člověku nikdy nepřišel na oči v takovémhle stavu. Vzpomínáte si na Athose, Leonide Andrejeviči? Psal mi, že s vámi kdysi pracoval..."

"Ano, na Vladislavu. Athos. Sidorov."

"Zahynul," dostal ze sebe ztěžka Paul, odvrácený stranou. "Už je to dlouho. Někde támhle se to stalo... Škoda že se vám nelíbil."

Leonid Andrejevič neodpověděl.

2

Ozval se hlas dispečera:

"Mimořádná relace D-spojení, Země volá Leonida Andrejeviče Gorbovského. Mluvte, Leonide Andrejeviči..."

Paul vstal a chtěl odejít, ale Gorbovskij ho zadržel:

"Kampak, Paule? Jen tu klidně zůstaňte. Jaké bych před vámi mohl mít se Zemí tajnosti? A ještě ke všemu v D-spojení... Ano, tady Gorbovskij," řekl do mikrofону. "Kdo je to? Kdo že?... Nemohl byste mi to hláskovat? Ne, na obrazovce se to nedá rozeznat... Vidím něco jako pavlač... Pav-lač!!! Ach tak, Pavel? Tos taky mohl říct hned... Ták jak se máš, Pavle?"

Spojení bylo mimořádně špatné. Obraz na monitoru připomínal zpola zničenou starověkou fresku, Gorbovskij neustále vraštil čelo, vyptával se a malé sluchátko si tiskl co nejloubeji do ucha. Paul se posadil do křesla pro návštěvníky a jal se studovat hlášení.

"Jak bych ti to... Víceméně jsem si odpočinul... Cože?! Ach ano, docela slušně... Zatím je všechno v pořádku. A proč tě to najednou tak zajímá?... Ale prosím tě!... Už zase... A

nemůžete toho Prjašennikova na nějaký čásek strčit k ledu? Aby nic nezahajoval... To je třeba uzavřít, a ne na tom pracovat dál! Slyšíš mě? Cože, už navázali kontakt?... No prosím. To nám ještě scházelo... Ano. Vždycky jsem se o tu otázku velmi zajímal. Ale ne v tom smyslu, který předpokládáš... Říkám to snad jasně - zajímal jsem se, ale v jiném směru. V ryze odmítavém!... Ve smyslu pámbu s námi a zlý pryč!... Rozumíš tomu správně. Jsem rozhodně proti. Ten objev se musí uzavřít a utajit, dokud není pozdě! Vy si zkrátka nedáte tu práci uvědomit si, proč tam vlastně jste!..."

Za oknem přelo a byla mlha. Skutečná mlha. Zvenčí vanuly syrové vůně lesa, nepříjemný ostrý pach, který v běžných dnech do takové výšky nevystupoval. A z dálky -z velmi daleké dálky - slabě dolehlo brumlání hromu. Paul si pro jistotu na okraj jednoho z hlášení poznamenal: 15,00 -požární poplach, 17,00 - biologický poplach.

"Ano, mně se to tu dřepí báječně... Do tisku musíte dát dementi... Řekni mi ale jinou věc: Co ode mě potřebuješ? Ale přímo a bez diplomatických kliček, protože tě špatně slyším... To neřeknu. Jak bych mohl něco takového vypustit z úst, když se sám domnívám, že ne!... To si představit umím. A je to skutečně hloupé. Musíte se ovládat... A jak jste tam u vás přišli na to, že zrovna tohle je věc celospolečenské objednávky? Stačí, aby parta kluků udělala poprask, a vy hned... Ano... A já zase ne. Kategoricky ne! Ne!... Podívej se, Pavle, o tomhle já přemýšlím už dobrých deset let. A radši si o tom ještě deset let podumám, co ty na to?... Ostatně, co je to za podivína, který nám sem posílá šifry na jméno Hérostratos?... Jak hodně potřebuješ, abych i nadále zůstal tvým nejlepším přítelem. No dobře, tak jim to vyříd' takhle. Ale uvědom si laskavě, že já nakonec stejně řeknu ne... Tak co... Jak jsi právě sám řekl: Leonide Jářku Gorbovskij... Ach tak, na magnetofon... A zaznamenáváš si taky, že už jsem prostě starý?... Takže... Eéé... Já... mhm... jsem hluboce přesvědčen o tom, že v současné době mohou mít veškeré aktivity tohoto druhu dalekosáhlé a dokonce katastrofální důsledky pro celé lidstvo. Tak co, řekl jsem to dobře?... Aha, tak ty nechceš, abych tě nutil lhát, ale chceš, abych lhal já sám?... Jenže já lhát nebudu, Pavle. A vůbec - uvědom si laskavě, že tahle otázka není v naší kompetenci. Teď už je celý problém v kompetenci Světové rady... Ano - a já Světové radě dávám doporučení... Ano, dřepí se mi tady moc dobře a nemám tu žádné problémy... Nazdar."

Paul zvedl oči. Gorbovskij si pomalu vyjmul z uší sluchátka, opatrně je položil do nádobky s roztokem a jistou chvíli jen seděl, pomrkal a bubnoval prsty do desky stolu. Jeho tvář dostala žlučovitý výraz.

"Jste tady už dlouho, Paule?" zeptal se.

"Čtvrtý rok."

"Čtvrtý rok... A kdopak tady byl před vámi?"

"Maxim Highroad, před ním to byl Ralf Ionesco, ale kdo tu byl před Ralfem, to už nevím. Respektive si to nepamatuj u. Mám vám to zjistit?"

Zdalo se, že Gorbovskij ho neposlouchá.

"A co jste dělal před příchodem na Pandoru?"

"Dva roky jsem dělal myslivce, a předtím jsem pracoval na dobytkařské farmě. Na Volze."

Tohle už nevypadalo na normální rozmluvu. Gorbovskij se vyptával tak, jako by chtěl Paulovi nabídnout zaměstnání.

"A nemohl byste mi říct, jak se stalo, že jste najednou vystřídal Maxima, Paule? Samozřejmě pokud to není tajemství..."

"Maxim mě tu zaměstnával jako revírníka. Za jeho panování tu zahynuli dva turisté a jeden

biolog, tak raději odešel. A já se šéfem stal víceméně z tradice - tak to tady prostě chodí."

"To vám řekl Maxim sám?"

"Co teď máte na mysli?"

Gorbovskij se otočil a pohlédl na Paula.

"Maxim odešel, protože to - nervově nevydržel?"

"Řekl bych, že ano. Strašně se trápil. Se mnou samozřejmě o ničem takovém nemluvil, ale vím, že poslední dobou celé noci nespál. Při každém mimořádném spojení se skoro hroutil."

"Zajímavé...", protáhl Gorbovskij a najednou sebou trhl. "Nějak jsem se tu rozsedl. Pojdte zpátky na své místo a já si sednu támhle. Pokud mě samozřejmě nechcete vyhodit."

Vyměnili si místa. Gorbovskij několik vteřin seděl v křesle pro hosty velmi zpříma a vyčkávavě hleděl na Paula, a teprve pak se uvolnil.

"Asi tak před pěti lety jsem měl příležitost zúčastnit se jednoho podivuhodného lovu," spustil najednou. "Můj přítel Kondrat'jev... toho jistě znáte, nedávno zemřel... Tak tedy tenhle Kondrat'jev mě pozval na lov gigantických chobotnic. Nevzpomínám si, že by se kdy našel jiný živočich, který by ve mně budil větší odpor a pudovou nenávist. Jednu jsem zabil, druhou těžce poranil, ale nakonec nám unikla. A dva měsíce na to vyšel i vám jistě dobře známý Lasswitzův článek."

Paul svraštil čelo a pokoušel se rozpomenout.

"Lasswitz, Lasswitz... Tak na to si nevzpomenou, kdybyste mě zabil, Leonide Andrejeviči."

"No tak to já si ho pamatuju moc dobře," řekl Gorbovskij. "Víte, lidstvo má přinejmenším dva velké nedostatky. Zaprvé absolutně není schopno vytvářet, aniž by přitom bořilo. A zadruhé si velmi libuje v takzvaných jednoduchých řešeních. V prostých a přímočarých postupech, jímž říká nejkratší. Už jste někdy o něčem takovém uvažoval?"

"Ne," pousmál se Paul, "obávám se, že nikoli."

"A jak jste na tom s city, Paule?"

"Řekl bych, že slušně. Jsem schopen milovat, nenávidět, přezírat i uctívat. Řekl bych, že disponuju úplným rejstříkem základních emocí. A taky jsem schopen se divit. Kupříkladu teď."

Gorbovskij se rovněž zdvořile usmál.

"A jestlipak je vám znám takový pocit jako zklamání?" zeptal se.

"Zklamání... Aby ne! Někdy mám pocit, že celý život jdu jen od zklamání ke zklamání."

"Já taky," přikývl Gorbovskij. "Byl jsem například velmi zklamán, když se ukázalo, že rozkolísat lidské pudy je ještě obtížnější, než rozkolísat dědičnost. Neobyčejného zklamání jsem se dožil i tehdy, když se ukázalo, že my se o Poutníky zajímáme daleko víc, než oni o nás..."

"Přesněji řečeno - že Poutníci se o nás nezajímají vůbec."

"No právě. Trochu jsem pookřál, když se začaly rýsovat první úspěchy algoritmizace lidských emocí - měl jsem tehdy pocit, že se před námi otevírají široké a dosti jasné perspektivy. Ale bože můj, jak jsem byl zklamán, když jsem měl příležitost pohovořit si s prvním kybernetickým člověkem!... Víte, Paule, někdy mám takový dojem, že v našich silách je neuvěřitelně mnoho, ale doposud jsme nepochopili, co z toho, co dokážeme, opravdu potřebujeme. Obávám se, že jsme dokonce ještě ani nepochopili, co vlastně chceme. Třeba vy

Paule - chcete něco?"

Paula se náhle zmocnila únava. A jakási nedůvěra ke Gorbovskému. Měl pocit, že se mu starý pán pošklebuje.

"Nevím," řekl. "Samozřejmě, že něco chci. Například bych si velmi přál, aby se do mě zamilovala žena, kterou mám rád. Aby se myslivci vraceli z lesa se zdravou kůží. Aby mí přátelé neumírali neznámo kde. Na tohle jste se ptal, Leonide Andrejeviči? "

"No dobře, ale jak hodně to *chcete*?"

"Myslím si, že dost!" řekl Paul a vzal ze stolu hlášení.

"To je zvláštní," řekl Gorbovskij zamyšleně. "Poslední dobou si stále častěji uvědomuju, jak lezu lidem na nervy. To se dřív nestávalo. Já nevím, není nejvyšší čas, abych začal dělat něco jiného?"

"A co děláte teď?" zeptal se Paul a přitom činil nějaké poznámky na okraje stránek hlášení.

"Tak vidíte, vy jste - ani ze zdvořilosti - neřekl, že vám na nervy nelezu. Ale někdo musí lézt na nervy! Protože všechno je příliš jasné, všichni jsou si příliš jisti... Asi půjdu, Paule. Půjdu si chvíli házet kamínky. To snad nikoho nerozčiluje, i kdybych se snažil sebevíc..." Učinil pokus vstát, jenže pak znovu uleh a zadíval se do okna, po němž stékaly velké krůpěje.

Paul se zasmál a odhodil tužku.

"Někdy člověku opravdu brnkáte na nervy, Leonide Andrejeviči. Ale venku je mokro a sychravo, tak radši zůstaňte tady. Mně rozhodně nepřekážíte."

"Nervy by si člověk koneckonců měl taky cvičit," poznamenal zamyšleně Gorbovskij. "Cvičit svou schopnost vnímat. Jinak se člověk stává netečný, a to je nuda."

Utichli. Zdálo se, že Gorbovskij si ve svém křesle na chvíli zdříml. Paul pracoval. Pak automatický tajemník ohlásil, že na instruktáž přišel myslivec Simenon s turistickým nováčkem. Paul si je pozval dál.

Vstoupil malý snědý Simenon v doprovodu zmíněného nováčka, fyzika Maria Pratolliniho - oba v kombinézách, ověšení výstrojí, s karabinami přes rameno a loveckými noži u pasu. Simenon byl jako obvykle ponurý, kdežto Mario zářil vzrušením. Paul vstal od stolu a šel jim naproti. Gorbovskij otevřel oči a začal se dívat kolem sebe. V jeho tváři svítila pochybnost a Paul okamžitě pochopil, co se děje - nováček byl viditelně mimo mísu.

"Kampak se chystáte?" zeptal se Paul.

"Jen na testovací trasu," odpověděl Simenon. "První pásmo, sektor šestnáct."

"Já ale nejsem takový bažant, jak se vám možná zdá, řediteli," ozval se Mario s veselým sebevědomím. "Už jsem byl na lovu na Jajle. Nešlo by to udělat tak, že bychom si tu zkušební trasu odpustili?"

"Ne, to by nešlo," odpověděl Paul. Vstal od stolu a došel až k Mariovi. "Bez testu to nejde," opakoval ještě jednou. "Co předpisy, prostudoval jste si je?"

"Dva dny jsem se je šrotil, řediteli. Už jsem lovil i rakopavouky a bylo mi řečeno..."

"To není podstatné," zarazil ho měkce Paul. "Popovídejme si raději o Pandoře. Dejme tomu, že jste ztratil myslivce. Jaké bude vaše první rozhodnutí?"

"Vypálím sérii světlic a budu čekat," zadrmolil Mario.

"A když myslivec neodpoví?"

"Zapnu vysílačku a spojím se s vámi."

"Proveďte."

Mario překotně sáhl po vysílačce, kdežto Simenon sotva stačil zachytit jeho karabinu. Gorbovskij poplašeně poodtáhl nohy pod sebe.

"Nespěchejte," poradil mu Paul, "ale předpokládejme, že karabinu už jste utopil v močále."

Mario to pochopil jako vtip. Z jeho pohybů vyplývalo, že vysílačky pro něj sice nejsou španělská vesnice, ale s těmihle agregáty, složenými z krátkovlnného přijímače a vysílače, radiometru a bioanalyzátoru, ještě nepracoval. Mario supěl nad knoflíčky a přepínači, Paul čekal, kdežto Simenon si obě karabiny opřel vedle nohy a díval se do kouta.

"To je zvláštní," zabručel Mario, "vůbec nechápu..."

"Ale ne," zakroutil hlavou Paul. "Proč by to mělo být zvláštní? A co vlastně hodláte udělat?"

"Nojo, už vím," praštil se Mario dlaní do čela. "Takhle přece zjistím koncentraci bílkovin... Jasně... těch bílkovin je hodně... Jasně. Už to bude. Hotovo! Mám vysílat?"

"Vysílejte," utrousil Paul chladně.

"Nnno... Aha! Já vlastně, zapomněl připojit mikrofon..." Mario si zastrčil ruku za límec a pátral po mikrofonním kabelu. "Když o tom ale člověk uvažuje logicky, je naprosto nepochopitelné, jak by se mohl ztratit myslivec."

"Víc vlevo," napověděl chmurně Simenon.

"To je pravda," souhlasil Paul. "Myslivec by se rozhodně ztratit neměl. Ale mohl byste se ztratit vy jemu."

Mario konečně připojil mikrofon a zeptal se:

"Už můžu vysílat?"

"Vysílejte," vybídl ho Paul.

"Haló haló," řekl Mario standardním vysílacím hlasem, "Základno, Základno, tady Pratollini. Ztratil jsem myslivce. Očekávám vaše pokyny!"

"Paule," zabručel temně Simenon. "Během zkušební trasy tohle všechno není tak důležitý. Půjdeme od jednoho orientačního bodu ke druhému, pak mu ukážu tachorga a budeme pána přebalit..."

"Co se děje?" zeptal se Mario poněkud podrážděně. "Ono mě není slyšet? Jak mě slyšíte? Odpovídejte!"

"Slyším vás dobře," odpověděl Paul, "Od západu se na váš sektor blíží fialová mlha, připravte se. Zapněte radiomaják a čekejte na místě."

Mario zapnul radiomaják a prostoduše se zajímal:

"A co ta fialová mlha - to je něco podstatného?"

Paul se otočil k Simenonovi.

"Připravoval jsi ho?" zeptal se tiše.

Myslivec si skousl ret.

"Paule," řekl jen, "jdeme na zkušební trasu."

"Mýlíš se," odpověděl Paul suše. "Nejdete na zkušební trasu. Vy teď půjdete do terária a tam se na zkušební trasu pečlivě připravíte. Neřekl jsem do kavárny, řekl jsem do terária. A tam si nebudete vykládat historky, ale připravovat se na pochod terénem. Zítra vás přijmu znovu a podívám se, jak jste na tom. Už bych vás nechtěl zdržovat."

"Promiňte prosím, ale o co jde?" zablýskal Mario očima. "Nejsem malý kluk! Už jsem lovil na Jajle a nemám moc času! Na Pandoru jsem přijel lovit. Do pandorského terária jsem si klidně mohl skočit v Kapském Městě..."

"Pojďme pryč," vzal ho za ruku Simenon a táhl ho za sebou ke dveřím.

"Jaképak pojd'me pryč, Jacquesi?! Co to znamená! Co to je za byrokracii?" Paul mu mrazivě pohlédl do očí. Mario znejistěl a začal se dívat na Gorbovského - jako na dobrého známého, jako na souseda u vedlejšího stolu v restauraci. "Na Jajle jsem se s ničím podobným nesetkal."

"No tak dem, dem pryč," opakoval Simenon a znovu ho zatahal za rukáv.

"Ale já žádám alespoň vysvětlení!" hřímal již naplno Mario a tentokrát se obracel přímo na Gorbovského. "Nemůžu vystát, když se mnou někdo zachází jako s usmrkancem! Co je to za nesmysly? Proč by se mi najednou měl ztratit myslivec?"

"Nezlobte se, Mario," chlácholil ho Gorbovskij a uložil se co nejpohodlněji. "Neměl byste se tolik hněvat, nebo se na vás ostatní taky budou hněvat. Vy totiž vůbec nemáte pravdu. Ale ani trošičku. A nedá se s tím nic dělat."

Mario si ho několik vteřin měřil s mocně vzedmutým chřípím. Pak učinil neurčitý pohyb rukou a řekl:

"To je něco jiného. Pořádek musí být, a ve všem. Ale to jste mi snad mohli říct hned a rovnou, že nejsem v právu..."

"Tak pojd' už konečně!" zařval na něj zoufale Simenon.

"V osmnáct nula nula se stav u mě, Jacquesi!" zavolal za nimi Paul.

Gorbovskij se nečekaně vztyčil.

"Počkejte ještě, Jacquesi!" vykřikl. "Mám na vás jedinou otázku! Mohu? Co uděláte, když se v lese srazíte s úplně neznámým živočichem?"

"Zastřelím ho a zavolám si na něj biology," odsekl vztekle Simenon a zmizel za dveřmi.

"To je ale hrdopýšek," zakroutil hlavou Gorbovskij a svalil se zpátky do křesla.

"Viděl jste to?" kývl Paul hlavou směrem ke dveřím. "Já jim dám zkušební trasu. Však já jim ještě připomenu, co je to první zákon lidstva..." Vrátil se ke svému stolu, vyhledal hlášení, které předtím odložil a na okraj připsal: "22,00 -radiologický poplach a zemětřesení. 24,00 - všeobecná evakuace." Pak se sklonil k mikrofonu a nadiktoval: "V 18,00 porada všech členů personálu, kteří zrovna nejsou ve službě -u mě v pracovně."

"Jste až příliš přísný, Paule," řekl Gorbovskij.

"Tím hůř pro mě..."

"To ano," přitakal starý pán. "Tím hůř pro vás. Jste zkrátka příliš mladý šéf. To časem přejde."

Paul chtěl užuž odseknout, že když se to vezme kolem a kolem, nejradši by nebyl vůbec žádným šéfem a že na takhle zcivilizovaných planetách nikdo žádné šéfy nepotřebuje, ale pak se u stropu rozsvítilo červené světlo a rozlehlo se ohlušivé nepříjemné vyzvánění. Oba sebou

trhli a otočili se k obrazovce havarijního spojení. Paul přepnul na příjem a řekl:

"Tady ředitel."

Ozval se sípavý, udýchaný hlas:

"Hovoří Sartakov! Hovoří Sartakov! Jak mě slyšíte?"

"Slyším tě dobře," vyhrkl netrpělivě Paul. "Co se stalo?"

"Zřítíli jsme se, Paule! Sektor sedmdesát tři! Opakuji, sektor sedmdesát tři. Slyšíš mě?"

"Ano, sektor sedmdesát tři. Pokračuj..."

"Radiolokace funguje, lidi jsou v pořádku, vrtulník je v háji. Čekáme na vaši pomoc. Slyšíš mě?"

"Slyším tě výborně, zůstaň na příjmu..." Paul položil ruce na pult. "Službo, hovoří ředitel! Připravte jednu vzducholod' s terénním vozidlem. Vzducholod' obsad'te Šestopalovou skupinou, terénní vozidlo Kutnovovou. Připravenost ke startu hlase za deset minut. Obě posádky dostanou stoprocentní havarijní zásoby. Opakujte rozkaz!"

Služba pokyny zopakovala.

"Dejte se do toho... Zpráva pro Základnu! Základno! Zástupce ředitele Robinson nechť se okamžitě dostaví k řediteli v plné polní..."

"Paule!" ozval se znovu ten sípavý hlas. "Kdyby to šlo, tak přilítí sám, řekl bych, že je to hodně vážný... Visíme na stromě a já tu vidím hrozně divný věci... Něco takovýho jsme ještě nezažili! Vysvětlit ti to nedokážu, ale je to neobyčejně zvláštní... Opatrně, Rito Sergejevno! Jestli můžeš, Paule, tak opravdu přileť sám! Nebudeš litovat!"

"Letím osobně, a ty zůstaň na příjmu," řekl Paul. "Bud' trvale na příjmu. Zbraně máte v pořádku?"

"V pořádku máme všechno kromě vrtulníku... Je celej v takový huspenině... A má zlomenou nejmenší jednu lopatku."

Paul odskočil od stolu a rozrazil vestavěnou skříň. Gorbovskij už stál u mapy a prstem propátrával sektor 73.

"Ale tady už k havárii došlo," poznamenal. Paul, který si právě zapínal kombinézu, přistoupil až k němu.

"Kde?" zeptal se a jeho ruce strnuly. "Ach tak...", vydechl, jako by si na něco vzpomněl a začal se zapínat ještě horečněji. Gorbovskij na něj pohlédl s tázavě povytaženým obočím.

"Ano?"

"Přesně v tomhle sektoru před třemi lety zahynul Athos," řekl Paul. "Radiolokátory ho každopádně naposledy zaznamenaly právě v tomhle místě."

Hlas v reproduktoru zasípal znovu:

"Rozhodně bych vám nedoporučoval, abyste se tady něčeho dotýkala, Rito Sergejevno. Radši si hezky hačnem a budeme hezky čekat. Sedí se vám dobře?... No vidíte, to je ono... Nene, já taky vůbec ničemu nerozumím, takže nejlepší bude sedět a čekat, souhlasíte? Nechcete kousek něčeho na zub?... No a co, mně je taky nevolno... Vezměte si tenhle prášek..."

Gorbovskij jemně uchopil Paula za knoflík prsního reflektoru a řekl:

"Co kdybyste měl vzal s sebou, Paule?"

Paul se ošil. Takovýhle návrh od Gorbovského rozhodně nečekal. Bylo to divoké, ať se to vzalo z kterékoli strany.

"Ale to snad ne, Leonide Andrejeviči," vyhrkl rozpačitě. "A k čemu by to bylo dobré?"

"Cítím, že bych tam měl být," řekl Gorbovskij. "Že bych tam rozhodně měl být! Tak co, souhlasíte?"

Gorbovského pohled byl najednou velmi zvláštní. Paulovi připadal polekaný a ubohý. To ředitel nedokázal snášet.

"Víte co, Leonide Andrejeviči," poodstoupil Paul od starého pána a uhnul pohledem, "a nebylo by nakonec nejlepší, kdybych s sebou vzal Turnena? Co myslíte?"

Gorbovského obočí povylezlo ještě výš a jeho tvář znachověla. Paul pocítil, že také rudne. Těžko si představit trapnější scénu.

"Vzpamatujte se, Paule," řekl Leonid Andrejevič. "Neblázněte. Jsem starý a ke všemu hodně zaměstnaný člověk. A vy si myslíte, že tohle všechno by mi nakonec mohlo být jedno... Jenže já mám úplně jiné důvody..."

Paul nejdřív nadobro propadl rozpakům, pak se rozzuřil a potom ho zničehonic napadlo, že tohle všechno nemá žádný větší význam a že je třeba přemýšlet o úplně jiných věcech.

"Připravte se," poznamenal stroze. "A přijďte k hangáru. Promiňte. To je všechno."

3

Vzducholod' se ponořila riskantně nízko do mraků rožcechráných větrem přímo nad korunami lesa a sotva půl kilometru od místa, z něž vyletovaly Sartakovovy signální světlice, vysadila pásový transportér.

Jakmile se otevřely padáky, Leonid Andrejevič pocítil lehké trnutí, a za několik sekund následoval další náraz, tentokrát téměř uder - to když těžký transportér rozdrtil několik stromů a dopadl do lesa. Alik Kutnov odstřelil padáky, zkušebně nastartoval motory, zase je vypnul a podal Paulovi hlášení: "Připraveni!" - "Zorientuj se na radiomaják a vpřed!" zavelel Paul.

Leonid Andrejevič po nich pošilhával s jistou závistí. Oba pracovali, oba byli plně zaměstnáni a bylo znát, jak se jim to zamlouvá - jak riskantní výsadek z malé výšky, tak studna mezi kmeny stromů, vzniklá po dopadu jejich průzkumného tanku, tak hřmot motorů a vůbec celá ta situace, kdy už není třeba na něco dalšího čekat, kdy už se všechno stalo a myšlenky netápou do všech stran jako veselá parta na pikniku, ale přísně se podrobují jasnému a zcela určitému cíli. Přesně takhle se zřejmě cítili staří vojevůdci, když znovu objevili zmizelého nepřítele, když pochopili jeho záměry a teď už se ve svém počínání konečně mohli opřít o dobře známé body vojenských řádů a válečných regulí. Leonid Andrejevič je také podezíral, že ve skrytu duše je vlastně tato mimořádná událost těší -jako šance předvést svou připravenost, pohotovost, zdatnost a své zkušenosti. Radují se samozřejmě především proto, že alespoň zatím jsou všichni živi a zdraví a jak se zdá, nikomu nic tak zvláštního nehrozí. To Leonid Andrejevič, odhlédneme-li od bezděčného pocitu závisti, očekával schůzku s neznámým, doufal v ni a obával se jí.

Terénní vozidlo se pomalu a opatrně sunulo směrem ke zdroji signálu. Kamkoli se hnulo, okolní rostlinstvo okamžitě ztrácelo vláhu a všechno - kmeny stromů, větve, listy, liány, květiny i houby - se rozsypalo na prach, mísilo se s bahnem močálu a okamžitě mrzlo, vytvářejíc pod pásy průzkumného tanku zvonivý ledový pancíř. "Jste na dohled!" oznámil Sartakovův hlas z reproduktoru a Alik okamžitě přibrzdl. Mračno rostlinného prachu pomalu usedalo.

Leonid Andrejevič si kvapně odepínal bezpečnostní popruhy a přejížděl očima po panoramatické obrazovce. Zatím netušil, co by měl spatřit. Così připomínajícího rosol, z něhož se dělá zle. Così neobyčejného, co se nedá popsat. A kolem se kolébal les, měnící barvu, přelévající se a pableskující, klamající zrak, útočící a zase ustupující les, který se vysmíval, děsil a pitvořil, a ten les byl celý neobyčejný a nedal se popsat a dělalo se z něj mdlo. Ale tím nejneobvyklejším, nejnemyslitelnějším a nejnepředstavitelnějším na lese byli lidé - to proto Leonid Andrejevič nejdřív zaznamenal právě je. Šli k tanku - štíhlí a obratní, sebejistí a elegantní, kráčeli lehce a samozřejmě, bez přemýšlení volili místo, kam v příštím okamžiku šlápnou, a tvářili se, jako by les vůbec neregistrovali, jako by v lese byli doma, jako by jim les patřil - a vlastně se tak nejspíš ani netvářili, zřejmě si to doopravdy mysleli, a les před nimi vládněl a s obratnou lstivostí si hrál na známé, pokorné a prosté, domácky přívětivé místo k žití. Zatím.

Rita Sergejevna se Sartakovem se vyškrábali na mohutný pás a posádka tanku jim vylezla naproti.

"Tak co, vy nemotorové?!" obrátil se Paul s jemnou výtkou na Sartakova.

"Jaký nemotorové?!" odsekl Sartakov. "Radši se podívej! Vidiš to?"

"Co?"

"No prosím," pokýval spokojeně hlavou Sartakov. "Tak se podívej trochu líc..."

"Dobrý den, Leonide Andrejeviči," pozdravila Rita Sergejevna. "Oznámil jste Toivovi, že je všechno v pořádku?"

"Toivo zatím nic neví," řekl Gorbovskij. "A nedělejte si starosti, Rito. Jak se cítíte? Co se to tu vlastně odehrálo?"

"Počkej - musíš se dívat jinam," drmolil netrpělivě Sartakov. "Vy jste snad všichni slepí..."

"Aha!" zaječel Alik. "Už to mám! To je, teda!"

"Mnojo..., " zamumlal tiše a napjatě Paul.

A v té chvíli to spatřil i Leonid Andrejevič. Zjevilo se to jako kresba na fotopapíře, jako postavička ve známé dětské grafické hádance "Kam se ztratil zajíček?" - a jakmile jste to jednou zaznamenali, už se to ze zorného pole nedalo vypudit. Bylo to hned vedle, začínalo to doslova pár kroků od širokých pásů průzkumného tanku.

Ke korunám stromů stoupal obrovitý živý sloup, snop živých nití - lepkavých, lesklých, svíjejících se a napjatých nití, protýkajících husté listoví a mizejících vysoko nad ním v oblacích. Ten snop se rodil v kloace, v hutné klotavé kloace zaplněné protoplazmou, živou, aktivní hmotou, kypící bublinami, primitivním životem, který sám sebe překotně organizoval a ihned zase ničil, vyvrhuje na povlovné břehy produkty tohoto rozkladu a vyplivuje lepkavou pěnu... A z monotónního hukotu lesa se okamžitě vydělil i hlas kloaky, jako by se najednou odpojily neviditelné zvukové filtry -klotot, pleskot, vzlyky, bublání, táhlé bahenní vzdechy -a zaútočila také těžká vlna pachů, pachů syrového, krvavého masa, krevního plazmatu, čerstvé žluči, syrovátky, horkého klihu. Teprve teď si Leonid Andrejevič povšiml, že Rita i Sartakov mají na obličejích kyslíkové masky, a zaznamenal, jak Alik s Paulem štítivě zvedají k obličejům náústky respirátorů, ale on sám to neudělal - jako by doufal, že alespoň ty pachy mu povědí něco, co nedokázaly sdělit ani oči, ani uši.

"To je ale hnus...!" poznamenal s odporem Alik. "Co to je, Vadime?"

"Copak já vím?" pokrčil rameny Sartakov. "Nejspíš nějaká rostlina..."

"To je živočich," opravila ho Rita Sergejevna. "Je to živočich, ne rostlina... Tohle se

rostlinami živí."

Nad kloakou se starostlivě skláněly rozechvělé stromy, jejich větve všechny tíhly jediným směrem a špely ke kolotavé hmotě, a po větvích se plazily a do kloaky padaly tlusté huňaté liány, a kloaka je vstřebávala do sebe, ohlodávala a proměňovala je v sebe samu, jako by měla schopnost rozpustit a učinit svým tělem vše, co ji obklopovalo...

"Ne," řekl Sartakov, "nepohybuje se to. A dokonce se to nezvětšuje, neroste to. Nejdřív jsem měl pocit, že se to rozlézá a přikrádá se to k našemu stromu, ale to bylo jen ze strachu. Nebo se k tomu naopak blížil náš strom."

"Já nevím," řekla Rita. "Normálně jsem řídila vrtulník a nic jsem nepozorovala. Nejspíš jsme narazili do toho sloupu, rotory se zamotaly do slizu - ještě že jsme letěli nízko a minimální rychlostí, báli jsme se bouřky, tak jsme to chtěli někde posadit a nejhorší přečkat na zemi..."

"Kdyby to žralo jen rostliny!" pokračoval Sartakov. "Viděli jsme, jak tam padají celá zvířata, jako by je tam něco táhlo: vřeští, slézají po větvích níž a níž, a nakonec se tam vrhají a rozpouštějí se - okamžitě a bezezbytku."

"Ale ne, to je určitě naprostá náhoda," uvažovala nahlas Rita. "Nejdřív jsme měli smůlu, a pak zase kliku. Vrtulník si doslova sedl do koruny, ani se nepřevrátil a dokonce ani dveře se nevzpříčily, takže podle mě je trup úplně v pořádku, jen lopatky to odnesly..."

"Ani na okamžik to nezůstane v klidu," chrлил překotně Sartakov. "Neustále to kvasí, přesně jako teď, ale to není to nezajímavější, to ještě pořád není to nejzajímavější. Několik minut počkáme, a pak teprve něco uvidíte..."

Když těch několik minut uplynulo, Sartakov hlesl:

"Teď!"

Kloaka rodila. Začala na břehy netrpělivými, křečovitými stahy vyvrhovat válečky bělavého, rosolovitě roztřeseného těsta, které se bezmocně a slepě kulily po zemi, pak strnuly, zploštily se, do všech stran vystřelily opatrné panožky a najednou se pustily do smysluplného pohybu, zpočátku tápavě a nejistě, ale už všechny jedním směrem, stejnou trasou od kloaky, pryč do okolní džungle, v jednom bělavém proudu jako obrovití pytlovití sliznatí mravenci.

"Vyvrhuje je to každou půlhodinu," řekl Sartakov, "po deseti, dvaceti, třiceti kusech... S pozoruhodnou pravidelností, každých dvacet sedm minut..."

"Ne, to ne, všichni neodcházejí jedním směrem," namítla Rita, "někdy vyrazí támhle, a někdy zase támhle, kolem našeho stromu. Ale nejčastěji se skutečně vzdalují stejně jako teď... Paule, co kdybychom se podívali, kam mají namířeno. Nemůže to být daleko, jsou příliš bezmocní..."

"Možná jsou to spermie," uvažoval nahlas Sartakov, "ale možná taky štěňata, co já vím, i když - taky by to mohli být malí tachorgové. Protože malýho tachorga ještě nikdy nikdo neviděl. Asi bychom se měli podívat, co se s nimi děje dál, co myslíš, Paule?"

"No ano, to by nebylo špatné. Proč by nakonec ne? Když už jsme tady... Mohli bychom jet opatrně vedle nich. Všechno je možné, zatím je ještě možné cokoli - třeba je to jen zbytečný, záhadný a nesmyslný hrbolek na masce, ale možná že se právě tady maska lehce odchlípla, jenže tvář pod ní je tak neznámá, že taky vypadá jen jako maska - ale stejně by bylo ohromné, kdyby se ukázalo, že jsou to spermie nebo tachorgové..."

"Proč ne!" zvolal Paul rozhodně. "Dáme se do toho! Přinejmenším budu vědět, v čem se hodlají hrabat naši biologové. Pojďme do kabiny, nařídíme Šestopalovi, aby se vzducholoď

pohybovala za námi..."

Vlezli zpět do kabiny, Paul se spojil se vzducholodí a Alik už začal těžký stroj otáčet. "Provedu," odvětil krátce Šestopal. "A co je to tam dole? To je nějaký gejzír, nebo co? Pořád vrážím do něčeho měkkýho a nic nevidím, je to hrozně nepříjemný, a skla mám zalepený nějakým hnusem..." Alik se s tankem otáčel na jednom zabrzděném pásu a mohutnou oceľovou záď kácel strom za stromem. "Proboha!" zvolala najednou Rita. "Vrtulník!" Alik zabrzdil a všichni se ohlédli po vrtulníku. Ten pomalu padal, zachytává se za rozsochaté větve, klouzáje po nich, převraceje se, klopýtáje o ně zmrzačenými rotory a strháváje celá oblaka rozdrásaného listí. Pak dopadl do kloaky. Všichni najednou vstali. Leonid Andrejevič měl na okamžik pocit, že kloaka se pod strojem prohnula, jako by chtěla zmírnit dopad, měkce a nezvučně ho vpustila do svého nitra a zavřela se za ním. "To je ale k vzteku," zahučel nespokojeně Sartakov. "Vzorky za celý týden jsou v tahu..." Kloaka se mezitím proměnila v tlamu, v pažravou, rozkošnický ochutnávající tlamu. Převalovala v sobě vrtulník, jako když člověk jazykem od tváře ke tváři přehazuje velkou ledovku. Vrtulník se točil ve zpěněné mase, mizel, pak se zase objevoval, bezmocně mával zbytky rotorů, ale při každém vynoření z něj zbývalo stále méně, materiály z umělých hmot mizely, průzračněly na tenký papír, jímž matně prosvítala kostra motorů a přístrojových skříní, ale pak se plášť ztratil docela, vrtulník zmizel naposledy a víc už se neobjevil. Leonid Andrejevič pohlédl na Ritu. Byla bledá, ruce křečovitě sepnuté. Sartakov si odkašlal a poznamenal: "Upřímně řečeno jsem nepředpokládal... Musím říct, řediteli, že jsem si počínal dost neopatrně, ale rozhodně jsem nepředpokládal..."

"Vpřed," zavelel Paul suše Alikovi.

"Štěnat" bylo třiačtyřicet. Postupovala pomalu, ale neúnavně v pravidelném zástupu - jedno za druhým, jako by po zemi tekla, přelévала se přes kmeny shnilých stromů, přes výmoly, přes louže stojaté vody, vysokou travou i pichlavými křovisky. A zůstávala bílá a čistá, jediné smítko na nich neulpělo, jediný osten je nezranil a jediná krůpěj močálového bahna je nepotřísnila. Tekla s tupou bezmyšlenkovitou jistotou, jakoby po dávno známé a navyklé trase.

Alik se s bezmeznou opatrností - všechny externí přístroje a sondy vypnuté - sunul podél kolony a snažil se příliš se k ní nepřibližovat, ale také ji neztratit z dohledu. Rychlost byla zanedbatelná, pomalejší než tempo lidské chůze a trvalo to dlouho. Paul každou půlhodinu vystřeloval signální světlici a nezúčastněný Šestopalův hlas v reproduktoru oznamoval: "Světlici vidím, vás nevidím," a k tomu dodával: "Odnáší mě vítr. Co vás?" Byl to takový jeho osobní, již trochu omšelý šprým.

Čas od času se Sartakov (s Paulovým požehnáním) vyškrábal z kabiny, seskočil na zem a krácel vedle jednoho ze "štěnat". "Štěnata" si ho absolutně nevšímal - zřejmě vůbec neměla tušení, že existuje. Pak (a zase s Paulovým požehnáním) se vedle "štěnat" prošla Rita Sergejevna a Leonid Andrejevič. Od "štěnat" vanul ostrý a nepříjemný pach, jejich bílá slupka se zdála průzračná a pod ní ve vlnách bloudily jakési stíny. Alik také prosil, aby ho Paul pustil ke "štěnatům", ale ten mu to nepovolil a sám taky nešel - možná tak chtěl vyjádřit svou nespokojenost s prosbami posádky.

Když se Sartakov vrátil z již několikáté procházky se "štěnětem", navrhl, že by si jedno mohli chytit. "Není nic snazšího," řekl, "vyprázdníme kontejner s vodou, jednoho jím přiklopíme a odtáhneme stranou. Stejně jednou budem aspoň jednoho muset odchytit." - "To nedovolím," odtušil Paul. "Zprvu by to štěně cháplo. A za druhé nedovolím nic do té doby, než bude všechno jasné." - "Co všechno!?" otázal se agresivně Sartakov. "Všechno," řekl Paul. "Co to má znamenat? A zeptám se tě ještě na něco - v čem je teda smysl života?" stupňoval agresi Sartakov. "Podle mě je to jen další živočišný druh," konstatoval Alik, který

neměl hádky rád. "Na živočišný druh mi to připadá moc komplikované," řekla Rita, "mám na mysli to, že na bytost tak velkých rozměrů je to příliš složité. Neumím si představit, jaká přesně by to měla být živá bytost." - "Ale to je těžké jen pro vás, představit si něco takového," poznamenal dobromyslně Alik. "Nebo třeba pro mě. Kdežto dejme tomu váš Toivo si takové věci dokáže představit bez sebemenších potíží, pro něj to je jednodušší než pro mě nastartovat motor. Šup - a už to vidí přímo před očima. Velký jako dům." - "Víte, co tohle je?" řekl Sartakov, který se mezitím uklidnil. "To je totiž past." - "Past? A čím?" - "No něčí past," pokračoval Sartakov. "Jasně. Past na vrtulníky," poznamenal Paul. "No a co jinýho," nedal se zviklat Sartakov. "Před třema lety načapala Sidorova. A ještě předtím Karla. No a teď sežrala náš vrtulník." - "Copak Karl zemřel zrovna tady?" zeptal se Alik. "Na tom nesejde," trval na svém Sartakov. "Těch pastí může být víc." "Paule," řekla Rita Sergejevna, "nemohla bych si popovídat s Toivem?" - "Mohla," přikývl Paul, "hned ho zavolám..."

Rita si popovídala s Toivem. Sartakov vylezl ještě jednou a proběhl se se "štěňaty". Šestopál ještě jednou oznámil, že ho zanáší vítr a ještě jednou se zeptal, jestli je nezanáší taky. A pak si všimli, že zástup "štěňat" se narušil. Kolona se rozdělila. Leonid Andrejevič počítal: dvaatřicet bílých válečků s jistotou směřovalo k vodě. Leonid Andrejevič se díval, jak se přelévají přes křivolaký kořen na samém břehu a jedno za druhým těžce žbluňkají do jezera. Po tmavé vodě se rozběhly olejnaté kruhy.

"Topí se!" konstatoval překvapeně Sartakov.

"To snad ne," zahučel Alik. "Tak co Paule, mám vyrazit za nimi? Nebo rovně?"

Paul si prohlížel mapu.

"Jako vždycky," řekl. "Tohle jezero na naší mapě nemáme. Jakmile je mapa stará víc než dva roky, je k ničemu." Složil mapu a přitáhl si k sobě periskop. "Pojedeme rovně," řekl. "Chvilku ale ještě počkej."

Pomalů otáčel periskopem a pak se zastavil a začal si cosi pozorně prohlížet. V kabině se najednou rozhostilo ticho.

Všichni se dívali na něj. Leonid Andrejevič zahlédl, jak jeho pravá ruka zašátrala po spoušti kamery a několikrát ji stiskla. Paul se ohlédl a užasle mrkajícima očima se zadíval na Gorbovského.

"To je zvláštní," řekl pomalu. "Nechcete se taky podívat? K protějšímu břehu..."

Leonid Andrejevič přitáhl periskop k sobě. Nic konkrétního od právě spatřeného neočekával - to by bylo příliš jednoduché. A taky vlastně nic neuviděl. Jezerní hladina, vzdálený břeh zarostlý travou, zubatý pás lesa na pozadí šedivého nebe.

"A co jste tam viděl?" zeptal se s očima přitisknutýma k okulárům.

"Byl tam bílý bod," řekl Paul. "Měl jsem pocit, že je tam ve vodě člověk... Je to samozřejmě hloupost."

Temná voda, pruh lesa, šedivé nebe.

"Dejme tomu, že to byla rusalka," poznamenal Leonid Andrejevič a odvrátil se od periskopu.

4

"Dnes konečně odlétáme," řekl Turnen.

"Blahopřeji," přikývl Leonid Andrejevič. "Já bych tu ještě nějaký čásek zůstal."

Hodil dolů kamínek a ten zmizel v oblacích. Oblaka se převalovala docela blízko pod

nohama. Les nebylo vidět. Leonid Andrejevič se položil na záda, svěsil bosé nohy do propasti a založil si ruce za hlavu. Turnen seděl v podřepu kousek do něj a pozorně a bez úsměvu se na starého pána díval.

"Vy jste ale opravdu bojácný člověk, Gorbovskij," řekl Toivo.

"Ano, velmi," přikývl Leonid Andrejevič. "Jenže víte, Toivo... Ono stačí rozhlédnout se kolem sebe, a hned spatříte desítky, ba stovky mimořádně statečných, zoufale chrabrých, šíleně odvážných... až je to trochu nuda, a člověk má rád změnu. Nemám pravdu?"

"Asi máte," přikývl Turnen a sklopil oči. "Já se teda bojím jen o jednoho člověka..."

"O sebe," napověděl Gorbovskij.

"Když se to vezme kolem a kolem, tak ano. A co vy?"

"Když se to vezme kolem a kolem, tak taky."

"Jsme to my dva ale nudní, nezajímaví lidé," řekl Turnen.

"Strašně," přikývl živě Gobrovskij. "Řeknu vám, že doslova cítím, jak jsem den ze dne nudnější a nudnější. Dřív se kolem mě neustále točili nějakí lidé a všichni se smáli, protože jsem byl veselý a vtipný. Kdežto teď jste tu jen vy... a ještě ke všemu se nesmějete. Víte, stal jsem se kapacitou. Jsem vážený, to ano. Autorita - to taky. Ale bez sebemenšího kouzla. A já na něco takového nejsem zvyklý, bolí mě to."

"Však si zvyknete," mávl rukou Turnen. "Pokud mezitím neumřete strachy, tak si zvyknete. Ale jinak jste si předsevzal ten nejnevědčejší úkol, jaký si vůbec lze představit. Přemýšlíte o smyslu života za každého človíčka, a to lidi nemají rádi. Lidi dávají přednost tomu, že berou život, jaký je. Smysl života pro ně neexistuje. A smysl jejich vlastních činů pro ně taky neexistuje. Když vám skutek přinese potěšení, je dobře, když ne, znamená to, že neměl smysl. Zbytečně se snažíte, Gorbovskij."

Leonid Andrejevič vytáhl nohy z propasti a překulil se na bok.

"No prosím, zase rovnou zobecnění," řekl jen. "Proč všechny soudíte podle sebe?"

"Proč všechny? Například vás se to netýká."

"Takových, co se jich to netýkáje hodně."

"Ale kdež. Tohle bych netvrdil. Vy máte takový zjištěný smysl pro důsledky, Gorbovskij. Většina lidí nic takového nezažívá. Většina si totiž myslí, že to není důležité. Dokonce i lidé, kteří jsou schopni důsledky předvídat, si něco takového prostě nepřipouštějí a své chování neodvozují z možných důsledků, ale z nějakých docela jiných představ."

"To je ovšem něco jiného," řekl Leonid Andrejevič. "V tomhle s vámi souhlasím. Nesouhlasím jenom s tím, že tyto jiné ohledy vždy musí znamenat vlastní potěšení..."

"Potěšení je ovšem široký pojem...."

"Aha," zaradoval se Leonid Andrejevič, "tak v tomhle jsme spolu zcela zajedno."

"Konečně!" pochválil si Turnen jedovatě. "Už jsem začal uvažovat, co si počnu, když se mnou nebudete souhlasit. Už jsem se chystal, že se vás přímo zeptám: Proč tu vlastně sedíte, Gorbovskij?"

"Ale vy se přece v podstatě neptáte..."

"V podstatě ne, protože to vím i beztak."

Leonid Andrejevič na něj nadšeně pohlédl.

"Opravdu?" zazubil se spokojeně. "A já už si myslel, jak jsem se krásně zakonspiroval."

"Ale proč jste se zakonspiroval?"

"Aby se mi lidi nesmáli, Toivo. Protože to by byl smích, na jaký kolem sebe nejsem zvyklý."

"Na to si zvyknete," pokrčil rameny Toivo, "ještě párkrát lidstvo spasíte, a zvyknete si. Jste podivín, to tedy ano. Protože lidstvo vůbec nepotřebuje, aby ho někdo zachraňoval."

Leonid Andrejevič si nazul pantofle, zamyslel se a řekl:

"V leccem máte pravdu. To já potřebuju, aby lidstvo bylo v bezpečí. Jsem asi největší egoista na světě. Co myslíte, Toivo?"

"Bezpochyby," odvětil Turnen. "Protože vy chcete, aby lidstvu bylo dobře jen proto, aby nakonec bylo dobře vám."

"Ale Toivo!" zvolal Leonid Andrejevič a bezděky se lehce praštil pěstí do hrudi. "Copak nevidíte, že se všichni začali chovat jako děti? Copak vám se nechce postavit plot nad propastí, v jejíž těsné blízkosti si hrají? Třeba tady," píchl ukazovákem dolů do propasti. "Nedávno jste se chytal za srdce, když jste mě viděl sedět na samém kraji, bylo vám z toho zle, jenže já vidím, jak nad propastí bezstarostně kope nohama dvacet miliard lidí, strkají se, vtipkují a házejí dolů kameny, a každý se snaží hodit co nejtěžší a co nejdál - jenže v propasti je mlha a není jasné, koho to tam probudí, v té mlze, ovšem na to všichni kašlou, protože je příjemné cítit, jak se napíná musculus gluteus. Ale já je všechny mám rád a nemůžu se na to dívat..."

"Čeho se vlastně bojíte?" zeptal se Turnen podrážděně. "Lidstvo stejně není schopno uložit si úkoly, které by nedokázalo vyřešit."

Gorbovskij se na něj zvědavě zadíval.

"Tohle si opravdu myslíte?" zeptal se. "Tak to se mýlíte. Protože tady odtud," a znovu píchl prstem, do propasti, "může vylézt bratříček v rozumu a říct: 'Lidi, pomozte nám zničit les.' Co mu asi odpovíme?"

"My mu odpovíme: 'S radostí!' A zničíme ho. To dokážem raz dva."

"Ne," namítl Leonid Andrejevič. "Protože sotva bychom se pustili do práce, ukázalo by se, že ten les je taky bratříček v rozumu, respektive bratránek. Bratříček by byl humanoid, kdežto les je nehumanoid. Co vy na to?"

"Představit si člověk dokáže cokoli," poznamenal Turnen skepticky.

"A o to právě jde," řekl Gorbovskij. "Proto tady právě sedím. Vy se ptáte, čeho se bojím. Já se ale nebojím úkolů, které přede mnou nastoluje lidstvo, já se bojím úkolů, které nám může uložit někdo jiný. To se jenom tak říká, že člověk je všemocný, protože má totiž rozum, abyste tomu rozuměli. Člověk je ve skutečnosti překřehká, příjemná bytost - je tak snadné ho urazit, zranit, morálně zničit. A nemá jen rozum. Má taky takzvanou duši. A to, co je dobré a snadné pro rozum, se pro duši může stát osudným. A já si nepřejí, aby lidstvo - snad s výjimkou patologických hlupáků - rudlo a trápilo se výčitkami svědomí, nebo trpělo svou méněcenností a vědomím vlastní bezmoci, až před ním vyvstanou úkoly, jež si samo nepředsevzalo. Tohle všechno už jsem prožil ve vlastní fantazii a nikomu bych to nepřál. Tak teď sedím a čekám."

"Velmi dojemné," zapitvořil se Toivo. "A dokonale pošetilé."

"To proto, že jsem se pokusil dostat vás přes city," řekl smutně Leonid Andrejevič. "Ted'

se vás pokusím udolat logikou. Podívejte se, Toivo, výskyt neřešitelných úkolů lze předpovědět apriorně. Věda je vůči morálce jak známo lhostejná. Ovšem jen do okamžiku, než se jejím objektem stane rozum. Stačí si připomenout problémy eugeniky a myslících strojů... Já vím - vy řeknete, že něco takového není naší niternou záležitostí. Podívejme se ale tedy například na takový inteligentní les. Dokud je tu sám o sobě, může být předmětem klidného a obezřetného zkoumání. Jakmile však začne bojovat s jinými inteligentními bytostmi, problém pro nás přestává být jen vědecký a stává se morálním. Musíme se rozhodnout, na kterou stranu se postavíme, a něco takového rozlousknout nedokážem, protože věda tu není proto, aby soudila morální problémy, kdežto morálka vždy stojí sama o sobě - nemá logiku a je do nás vložena stejně jako třeba kalhotová móda, a také neodpovídá na otázku typu 'proč je to zrovna takhle a ne jinak'. Vyjadřuji se dostatečně jasně?"

"Podívejte se, Gorbovskij," řekl Turnen. "Co pořád máte s tím inteligentním lesem? Snad ten les opravdu nepovažujete za myslící bytost?"

Leonid Andrejevič se přiblížil ke srázu a nahlédl do propasti.

"Ne," řekl. "To sotva... Ale z hlediska naší morálky je v něm cosi nezdravého. Nelíbí se mi. Nelíbí se mi pranic. Nelíbí se mi jeho pach, jeho vzhled, jeho kluzkost, jeho nestálost. Jeho proľhanost a pitvornost... Nene, tohle je ohavný les, Toivo. Ale ještě promluví. Já dobře vím, že nakonec promluví."

"Tak pojd'te, ještě vás vyšetřím," povzdechł si Toivo. "Na rozloučenou..."

"To ne," zakrouřil hlavou Leonid Andrejevič. "Radši pojd'te na večeři. A požádáme je, aby nám otevřeli láhev vína..."

"Tu nám nedají...", zapochyboval Toivo.

"Poprosím Paula," řekl Leonid Andrejevič. "Řekl bych, že na něj mám jistý vliv."

Předklonil se, sebral zbylé kamínky do hrsti a mršřil jimi dolů do propasti. Co nejdál. Do mlhy. Do lesa, který ještě promluví.

Toivo s rukama za zády již pomalu stoupal po schodišti.

Gagra, 20. 3. 1965

přeložil Libor Dvořák